

ג'יאפ-נלס

החברה הישראלית לפסיכואנליזה
באסכולה הלאקאניאנית החדשה

הפרולוג של גיטרנקור - מאת ז'אק-אלן מילר, 1988

תעודה בפסיכואנליזה לא קיימת בשום מקום בעולם. הדבר לא נובע ממקריות או מאי שימת-לב אלא מסיבות הקשורות במהות של מה שהינה הפסיכואנליזה. לא ניתן להצביע על מבחן שיאשר מיהו פסיכואנליטיקאי, משום שהעיסוק בפסיכואנליזה הוא בעל אופי אישי, שמור לוודוי הפצינט בפני הפסיכואנליטיקאי על מה שהינו האינטימי ביותר במחשבותיו. נסכים כי הפסיכואנליטיקאי משיב לוודוי זה בפעולת פירוש המכוונת למה שאנו מכנים – לא מודע.

האם פעולה זאת יכולה לשמש חומר למבחן?

יש להטיל ספק בכך, שהרי פעולת הפירוש אינה בלעדית לפסיכואנליזה. כל ביקורת של טקסטים, תעודות או רישומים, משתמשת אף היא בפירוש. אולם הלא מודע הפרוידיאני, זה הנוצר רק באמצעות יחסי הדיבור שהזכרתי לעיל, אינו ניתן להשוואה עם דבר-מה שהינו חיצוני ליחסים אלה. זאת ועוד, הפירוש האנליטי אינו מהווה הוכחה כשלעצמה, אלא בשל האפקטים הבלתי צפויים שהוא גורם אצל מי שמקבלו במסגרת יחסי הדיבור. אין מוצא. הפועל היוצא הינו שיש לקבל את האנליזנט כדי שהוא, ורק הוא, יעיד על כישרונו של הפסיכואנליטיקאי. אלא שעדות האנליזנט תהא מסולפת שכן היא כרוכה באפקט ההעברה שהתמקמה בכניסה לאנליזה.

אפקט זה, אף הוא אינו נותן ערובה כלשהי בנוגע לעבודה שנעשתה. משתמע מכך כי העדות הקבילה היחידה היא עדות האנליזנט, זה, שאחרי ההעברה, רוצה עדיין לשרת את הפסיכואנליזה. מה שאני מכנה כאן עדותו של הפסיכואנליטיקאי מהווה את גרעין הוראת הפסיכואנליזה משום שהיא עונה לשאלה לגבי הניתן למסירה לקהל על התנסות שהיא בעיקרה אישית.

ז'אק לאקאן מיסד עדות זאת תחת השם "Passe" – "מעבר" (1967). הוא אף העניק להוראה זאת את האידיאל שלה, ה-"מתמה" (Mathema) (1974). מן ה-"מעבר" אל ה-"מתמה", מהאחד למשנהו, ישנה הדרגתיות:

עדות ה-"מעבר" טעונה במטען הפרטיקולאריות של הסובייקט והיא מתוחמת לחוג מצומצם ופנימי של קבוצה אנליטית.

הוראת ה-"מתמה", לעומת זאת, היא הוראה החייבת בהוכחה ומיועדת לכל. בנקודה זאת מתרחש מפגש בין הפסיכואנליזה לאוניברסיטה.

ההתנסות בהוראה זאת קיימת בצרפת מזה ארבע-עשרה שנים, ובספרד היא מוכרת כבר ארבע שנים, באמצעות הסמינר של השדה הפרוידיאני. החל מינואר הקרוב היא תקבל שם את הצורה של סקציה קלינית.

אני חייב להבהיר מהי ההוראה הזאת ומה היא לא.

הוראה זאת הינה אוניברסיטאית משום היא שיטתית ומדורגת, מלמדים אותה מקבלי אחריות שהוכשרו לכך, והתרחשותה מקבלת את פסיקתם של תעודות ואישורים. היא לא מכשירה לעיסוק בפסיכואנליזה.

הציווי שניסח פרויד החל משנת 1910 שעל הפסיכואנליטיקאי לעבור אנליזה, לא זאת בלבד שהתקבל על-ידי לאקאן, אלא אף הוקצן על ידו בכך שקבע שלאנליזה אין סיום אחר לבד מייצורו של פסיכואנליטיקאי.

מן הראוי להוסיף שהפרה של ציווי זה עולה במחיר כבד, ובכל המקרים פירעונו יחול על מי שהפרו אותו.

ההוראה הינה תמיד בעלת כיוון לאקאניאני, בין אם היא בפרזי, בבריסל או בברצלונה, ובין אם היא מתנהלת באופן ציבורי או פרטי.

אלה שהיא מוענקת להם מוגדרים כ"משתתפים".

מונח זה, משתתפים, עדיף על המונח סטודנטים, וזאת כדי להדגיש את מידת היוזמה העצמית המתבקשת מהם. העבודה שיציעו לא תיגזל מהם: הדבר תלוי בהם.

אין זה פרדוקסלי, להציב דרישה קפדנית ביותר למי שמעמידים עצמם לבדיקה לתפקיד הוראה ללא תקדימים. שכן הידע הנלמד בהוראה זו, השואב את סמכותו מעצם הקוהרנטיות שבו, פוגש את האמת שלו בלא מודע. כלומר, אין בו בידע זה אף אחד שיאמר: "אני יודע". עובדה זו באה לידי ביטוי בכך שבשדה הפרוידיאני, כל הוראה באשר היא, מתחוללת רק תחת התנאי שהיא נשענת על עיבוד חדש כלשהו, צנוע ככל שיהיה.

בספרד כמו גם בבליגיה, הפך הקליני משמש כהתחלה להוראה זאת.

הקליניקה איננה מדע. כלומר, אין היא מהווה ידע הניתן להוכחה. היא מהווה ידע אמפירי, שאינו ניתן להפרדה מההיסטוריה של האידיאות.

עם הוראת ידע זה אנחנו נותנים פיצוי מה לפער שנפער בשל חולשות הפסיכיאטריה, שאוצרה הקלאסי הוזנח על ידי התקדמות הכימיה, בכך שאנו מכניסים גם אלמנט של וודאות (המתמה של ההיסטריה).

בעתיד, הצגות החולים יתבססו על הוראה זאת, ומאוחר יותר, יתווסף תחום המכונה בצרפת "לימודים מעמיקים", המיועדים לכתיבת תזה ודוקטורט.

בהתאמה עם מה שנעשה בעבר בהנהלת לאקאן, אנו פועלים צעד אחר צעד.

ז'אק-אלן מילר

אוגוסט 1988

טקסט זה תורגם לעברית לרגל פתיחת הסקציה הקלינית בתל אביב | ירושלים בשנת 1996
ופורסם מדי שנה בחוברת (פרוספקט) של פתיחת השנה.

בצרפתית:

[/http://www.ch-freudien-be.org/etude/section-clinique/prologue-de-guitrancourt](http://www.ch-freudien-be.org/etude/section-clinique/prologue-de-guitrancourt)